

I

Tussen de kliffen die de baai omarmen, bruist en schittert een omhoog geworpen lint schuim enkele tellen in het licht. Schaterend duikt een vlucht lachmeeuwen op het strand voor een laatste jacht op voedsel voordat de avond valt. Hun gekwetter overstemt het getjilp van de vogels in de *mondi* achter de veranda. Ik kan mijn ogen amper openhouden.

Zes dagen lang, in de afzondering van mijn slaapkamer, heb ik erover nagedacht hoe ik hem zou vermoorden. Overdag zat ik op bed naar buiten te turen. Door het grote raam aan de balkonzijde keek ik uit op de achtertuin waar de golvende kruinen van de flamboyantbomen een oranje zee vormden. Daarvoor stonden de oleanders in volle bloei: wit, roze en lila in elkaar vervlochten. In het paarse bladerdek van de bougainvilles kon ik geen sprankje groen ontdekken en de *faja lobi's* hadden al hun vuur in zich opgezogen. Mijn ogen registreerden, maar het uitzicht waar ik anders vrolijk van werd, had zijn magie verloren. De lucht was ijzig blauw, zelfs de zon had zijn warmte verlaten.

Mijn ouders stoorden zich aan mijn gedrag, kwamen herhaaldelijk mijn kamer binnen. Het beviel ze geenszins dat ik daar zat, verdwaasd voor me uitstaarde en

niets deed. Vanuit mijn ooghoeken nam ik ze op: pa in korte hemdsmouwen en een open kraag ijsbeerde, zijn buik dobberde mee, moeders hakken krasten venijnig op de houten vloer.

'Kind, zeg eens wat.' *Mai* drukte haar hand tegen mijn voorhoofd, voelde aan mijn hals en stelde vast: 'Je hebt geen koorts. In hemelsnaam, *Gracia*, wat scheelt eraan?'

'Je moet iets eten.' Pa leunde tegen het voeteneind van mijn bed. Hoe meer pa en *mai* zeiden, des te minder zin ik kreeg om te antwoorden. De wijd openstaande ramen verschaften de passaatwind vrije doortocht, toch snakte ik naar adem. Na een paar dagen en honderden vragen die ik niet kon of wilde beantwoorden, zag ik in dat ik zou moeten reageren als ik van hun goedbedoelde inquisitie verlost wilde zijn. Ik zette me schrap en dwong me te zeggen: 'Maak jullie je alsjeblijft niet zo druk, dat hoeft niet, het komt allemaal in orde.' Ik stikte haast in die woorden, ze echoden in mijn oren. *Mai* nam geen genoegen met het karige antwoord en zaagde voort: '*Gracia*, je bent in en in bleek. Je vader heeft gelijk, je moet iets eten.'

Mijn hoofd stond op barsten, mijn nek deed zeer, mijn ogen traanden van het naar buiten turen en van wat ik verbeet. Pa kwam dichterbij en tilde mijn hoofd op bij de kin. 'Meisjelief, wat zie je er grauw uit.' Hij wendde zich tot *mai*. 'Irma, het wordt onderhand tijd om de dokter erbij te halen. Twee dagen vasten is te begrijpen, maar dit is de derde dag.'

'Het gaat voorbij, heus waar, als ik maar kan slapen, ben gewoon doodmoe,' fluisterde ik.

Mijn moeder weifelde, tuitte haar lippen en zei: 'Mis-

schien heb je bloedarmoede, de dokter kan dat in ieder geval nagaan.'

'Dat kind ziet er altijd bleek uit.'

'Zal wel, maar een spook heeft meer kleur op de wangen dan zij.'

'Geef het kind een goede *sankochi* en een pond biefstuk. Rood vlees is goed voor haar bloed.'

Ondanks alle narigheid moest ik glimlachen. Mijn vader geloofde stellig dat veel kwalen en heel wat pijn met soep en rood vlees als regen voor de zon zouden verdwijnen. Eén grote, gelukzalige wereld, vanwege duizenden, miljarden liters soep. Een stevige bouillon getrokken van geitenvlees en rundermergpijpen, waarin allerlei fijngesneden groenten naar believen rondreven. Ik probeerde me te concentreren, telde de bloemen op mijn kussensloop, telde die op mijn sprei. Het enige wat ik nodig had, was rust, in mijn hoofd, in mijn lijf. Ik moest nadenken.

Bij alles wat me heilig was, ik wilde zijn dood. Hem doodsteken was het eerste dat me door het hoofd schoot. Met mijn één meter zestig en krap vijftig kilo moest ik die gedachte snel laten varen: ik was te klein en niet sterk genoeg om een dolk dwars door zijn borstkas te stoten. Het liefst zou ik zijn schedel doorklieven, maar waar moest ik de kracht vandaan halen om een aks van boven mijn hoofd op het zijne te laten neerdalen? Zelfs als ik hem van achteren zou benaderen, zou het een hele toer zijn de aks tussen zijn schouderbladen te mikken. Bovendien, de gedachte aan een grote plas bloed stond me tegen, ik kon geen vunzigheid meer verdragen. Het moest glad en schoon gebeuren.

Vergif leek me een schoon middel. Verhalen over gif-

mengsters – waar of niet – hebben me altijd geboeid, of ze nu over Catharina de' Medici gingen, die onder in de krochten van haar paleis gifmengsels bereidde waarmee ze haar tegenstanders uitschakelde, of de 'Goeie Mie' betroffen over wie pa met genoeg vertelde – wanneer het eten hem niet smaakte. Als ik met hem aanpapte, zou het een koud kunstje zijn een beetje gif in zijn drank te doen. Van Baileys met bitter lemon had ik gelezen dat het een handige manier was om een tegenstander handelbaarder te maken: het spel dat hij me ongevraagd had geleerd, zou ik spelen.

Kijk [...] hoe rood de wijn is,
hoe hij je toelicht in de beker,
hoe hij vlot naar binnen glijdt.
Later bijt hij als een slang
en spuit hij gif als een adder.

Ik zou niet weten hoe ik aan arsenicum moest komen. Valium, librium en seresta in koffie of, beter nog, in alcohol opgelost, kunnen fataal zijn. Maar waar haalde ik honderd pillen van vijf milligram vandaan?

Ratten moest je verdelgen met rodenticide, strychnine. Onze vader was echter een felle tegenstander van deze middelen voor ongediertebestrijding omdat hij bang was dat we er per ongeluk van zouden snoepen of dat er een snufje rattengif in de *funchi* kon belanden. Pa ving ratten in vallen of schoot ze dood met zijn jachtgeweer, een kaliber 16, dat hij in de kast van zijn slaapkamer achter slot en grendel bewaarde. De sleutel wist ik te liggen, maar het geweer zou ik niet kunnen hanteren, laat staan ermee richten. Doodschieten kon ik dus vergeten.

Uiteindelijk greep ik naar het enige middel dat me overbleef waarin ik nog geloofde.

De vierde dag. Geen erger gif dan het gif van een slang, geen erger woede dan de woede van een vrouw. Het middageten waaraan ik niet deelnam, was gedaan. De kippensoep die mijn moeder me bracht, werkte ik onder haar toezien oog naar binnen en toverde vervolgens een glimlach op mijn gezicht. 'Dat smaakte prima, mai, nu ga ik slapen.'

'Mooi,' antwoordde ze tevreden voor ze met het dienblad op de arm mijn kamer uit liep en de deur zacht achter zich dichttrok.

Het leek een namiddag als zovele. De zon had zijn hoogste stand bereikt en zou binnen een paar minuten zijn licht laten filteren door de bebloemde kruinen van de flamboyants en oleanders. Dan zou er een uur lang geen schaduw in de tuin te bekennen zijn. Beneden ruimden de vrouwen de eettafel af. Ik luisterde: water kletterde in de gootsteen, de leiding zoemde na. Zacht ruisten de bladeren en in de verte floten vogels. Er was geen geluid van optrekkende auto's, zelfs geen blaffende hond op de achtergrond. Na een halfuur doofde het gerinkel van het vaatwerk in de keuken en besloot ik nog even te wachten. Ik lag op mijn rug en sloot mijn ogen.

De vogels in de bomen waren verstomd en de *lagadi-shi's* hadden zich teruggetrokken in de smalle strook schaduw die inmiddels naast het huis was verschenen. In die stilte, waarin ik de heksen kon horen zwijgen, glipte ik mijn kamer uit en sloop op blote voeten de trap af naar de naaikamer die aan de veranda grensde.

Door het ene raam keek ik uit op het zij-erf, door het

andere hield ik wat er op de veranda gebeurde in de gaten. Een snorrend geluid verraadde dat mai, Nana en Justine sliepen. Ik deed de kast open waarin oude lakens en lappen stof werden opgeborgen, nam een laken, en uit restjes stof die netjes kleur bij kleur opgestapeld waren, een blauw-wit gestreept lapje en een stuk spijkerstof. Ik speurde in de laatjes van de naaimachine en ladekast op zoek naar leer, garen, naalden en een schaar. Oppassend geen geluid te maken deed ik dit alles in een van de bruinpapieren zakken die bij het patroonpapier lagen. Met de volle zak tegen mijn buik geklemd snelde ik op mijn tenen de trap op. Terug op mijn kamer schoof ik die nog nahijgend onder mijn sprei, liet me op bed vallen en wachtte tot het kloppen in mijn keel zou verdwijnen.

2

Donderdag 19 maart 1959 keerde ze terug op het eiland, onze tante Marciana van wie we elke week een dikke brief ontvingen die begon met 'Lieve, allerliefste allemaal'. Mai las er gedeelten uit aan ons voor: 'Gezeten in mijn schommelstoel hier op mijn veranda, terwijl de zon langzaam, veelkleurig achter de bergen verdwijnt, kijk ik uit over mijn tuin waarin de rododendrons en acacia's volop bloeien, en gevoel ik een sterk verlangen, jullie deelachtig te maken aan mijn wedervaren hier...'

Carlotta en ik keken elkaar heimelijk aan, probeerden

onze lachbuien in bedwang te houden, want we wisten maar al te goed dat moeder het niet gepast vond dat we spotten met 'diepe, innerlijke, menselijke gevoelens'. Later op onze kamers spraken we elkaar aan: 'Mijn zeer geliefde, Gracia, hebt gij de welwillendheid om uw vijf jaar oudere en dientengevolge wijzere zus een glas hemels vocht aan te reiken?'

'O, mijn allerdierbaarste zuster, uw wens is mijn verlangen.'

Aan ons spelletje dreigde een eind te komen nu er niet elke week een brief volgeplakt met kleurrijke zegels in de bus zou vallen. Mooie zegels, die ik van mai mocht hebben voor mijn collectie en die ik niet meer zou krijgen nu tante Marciana terugkeerde.

Al vroeg in nette kleren gestoken, moest ik de hele ochtend binnen wachten totdat we naar het vliegveld konden vertrekken, omdat mai die ervan uitging dat ik mijn kleren smerig zou maken, me had verboden buiten te spelen. Om de tijd te verdrijven ging ik bij Carlotta op de kamer zitten. Ik had niet verwacht dat tante Marciana en oom Willem Haïti ooit zouden verlaten. Elk jaar kwamen ze een paar maal over en raakten niet uitgepraat over hoe fantastisch wonen het daar was.

Vooraf in de kerstvakanties brachten we dagen met elkaar door. In de tijd dat wij lekker zwommen, vliegerden, knikkerden, bikkelden, zorgden onze ouders voor *à la paría* op het strand: geen vuiltje aan de lucht, wij vermaakten ons. Met Kerstmis gingen we na de nachtmis met zijn allen naar oma waar we ons zetten aan een uitgebreid gedekte tafel en met Silvester hielpen we de tantes oma's huis schoon te vegen, zodat alle hoeken

van het huis konden worden uitgewierookt: een huis vol zoete geuren, waar het kwaad in het nieuwe jaar geen voet aan de grond zou krijgen.

Direct na middernacht, nadat we elkaar een goed en gezond jaar hadden gewenst en een eerste glaasje in het nieuwe jaar hadden gedronken, mochten we mee naar buiten, waar pa en onze ooms ladingen vuurwerk aanstaken, die een halfuur aan één stuk door knalden om er zeker van te zijn dat de kwade geesten ver werden weggeschoten. Daarna kwamen de gitaren en *kuarta's* tevoorschijn, pakte tante Marciana stevast haar viool en gingen tante Roos en oom Fil om beurten achter de piano zitten: de *aginaldo's* werden ingezet. Wie van ons alsnog in slaap viel, legde pa in een van oma's logeerbedden.

Ik keek naar mijn zus die de ene na de andere jurk voor haar lijf hield en zich een beetje naar links draaiend dan weer naar rechts in de spiegel bekeek. Nadat ze drie verschillende jurken aan en uit had gedaan, plofte ze op de rand van haar bed neer, zuchtte theatraal en sprak: 'Ik weet écht niet wat ik moet aantrekken.'

Ik was gewoon in de kleren gestapt die voor me waren klaargelegd: een rok was een rok en een blouse een blouse, was blij dat wij tweeën van onze ouders die donderdag niet naar school hoefden. 'Waar maak je je druk om? We gaan mee omdat de kinderen komen.'

'Je snapt het niet. Tante Marciana is een echte dame, ze is coupeuse.'

'Nou en?'

'Tante ontwerpt en naait niet alleen kleren, ze maakt ook hoeden, van die breedgerande van raffia, met bloemen en voiles. Ze heeft mannequins in dienst. Mis-

schien...' Carlotta bekeek haar spiegelbeeld '... gaat ze hier een nieuwe zaak openen.'

Op het vliegveld stonden de twee broers van pa op ons te wachten. Verbaasd dat de rest van de familie tegen de gewoonte in ontbrak, vroeg ik mai naar het waarom.

'Tante Marciana, de kinderen en de bagage moeten mee,' antwoordde ze en daarmee moest ik het doen.

'Met zoveel auto's was er anders plaats zat. Tante, de kinderen, oom Willem en de bagage hadden gemakkelijk mee gekund,' fluisterde ik tegen Carlotta.

'Ik snap het niet. Als we ze wegbrengen, gaat iedereen mee, tot en met oma.' Ze keek ongelukkig om zich heen, ook ik voelde me niet op mijn gemak. In het gebouw was het heet, mijn blouse plakte aan mijn rug, mijn rok aan mijn dijen. We liepen door naar de balustrade, van daarachter zouden we het vliegtuig zien landen. Oom Fil bracht ons elk een flesje Coca-Cola, bleef bij ons staan, zonder zijn gebruikelijke lach, en volstond met in ons haar te woelen.

Pa en oom Jo kwamen onze kant op lopen, beiden met een *pastechi* in de hand. Als je niet beter wist, zou je ze voor een eeneiige tweeling houden. Ze scheelden een jaar, waren even groot, even breed, even grijs en even dik.

Hoewel pa beweerde dat oom Fil van grappen en grollen aan elkaar was gebreid, vertelde onze oom, de dag dat tante Marciana terugkeerde, geen moppen, zelfs geen flauwe. 'Kijk, dat vliegtuig komt uit Colombia, dat daar uit Nederland. Let op, hoor je wat de juffrouw van de microfoon zegt?'

Wij luisterden gespannen naar de hoge monotone

stem. 'Op baan vier arriveert over enkele minuten toestel drie vier zeuven uit Port-au-Prince.'

Met mijn neus tegen het glas aangedrukt keek ik naar het heen-en-weergeloop. Er reden kleine open busjes met aanhangwagens naar de vliegtuigen die geland waren. Ofschoon ik het vaker had gezien, vond ik het fijn dat oom Fil iets vertelde en daarmee de rare sfeer doorbrak.

'Dat zijn de mensen die de bagage ophalen. Die met borden in hun handen met elkaar staan te praten, zijn verkeersregelaars. Kijk, daar komen de kruiers aan, ze gaan bij de uitgang staan. Horen jullie het?' Hij stak een vinger de lucht in. We luisterden naar het gezoem dat een gebrom werd en daarna oorverdovend op ons afkwam. 'Kijk daar, rechts.'

Een vliegtuig zweefde naar beneden maar schoot plotseling omhoog. 'Hij gaat hier niet landen,' riep ik. 'Hij gaat ergens anders naartoe.'

Oom Fil lachte flauwtjes. 'Nee, kijk eens goed, hij gaat cirkelen. Een halve cirkel en dan keert hij terug. Dat doet hij vanwege de vreemde wind die er vandaag waait.'

Het geluid kwam van links, zwol aan en het vliegtuig daalde snel. Met groot geraas en geblaas hield het in een ruk stil op een kleine honderd meter van ons vandaan. Een aantal mannen rende er met twee trappen op wielen naartoe. De vliegtuigdeuren vlogen open: een aan de voorkant, een bij de staart. In elke deuropening verscheen een stewardess gekleed in een donkerblauw mantelpak. Ik stootte Carlotta aan en vroeg: 'Hebben die vrouwen het niet warm in die pakken?'

'Daar gaat het niet om. Ze zien er elegant uit. Weet je

dat stewardessen maatje zeven tot negen dragen? Vind je ze niet super?’

‘Ze zijn erg mager.’

‘Ben je gek. Ze zijn superslank, net echte mannequins.’

Het duurde een minuut of vijf voordat de passagiers de trappen af liepen. We zwaaiden, iedereen om ons heen zwaaide en de passagiers wuifden terug. Rokken waaiden vrolijk op. Vrouwen hielden hun rokken en haren voor zover het ging in bedwang, mannen hielden hun hoeden vast. Ze verdwenen stuk voor stuk door een zijingang.

Tante Marciana stond naast de trap als zat ze vastgeplakt op het platform. Ze had drie kinderen om zich heen en Anna van twee op de arm. De andere passagiers waren al in de aankomsthal en wachtten op hun bagage, maar onze tante verroerde zich niet. Mijn vader sprak enkele mannen in uniform aan en liep daarna naar beneden. Korte tijd later zag ik hem met tante en de kinderen de hal binnenkomen. Bij het zien van mijn tante dacht ik aan de coupeuse die er op elke minuut van de dag volgens de laatste mode gekleed en gekapt bij liep, maar deze tante Marciana kon zo door een licht briesje omver worden geblazen. Slierten grauw haar hingen uit haar opgestoken kapsel, haar witte mantelpak zag eruit alsof het meteen de kookwas in kon. Mijn moeder en ooms snelden naar hen toe. De kinderen werden omhelsd en meegenomen. Pa had een arm om de schouders van tante Marciana.

‘Waar is oom Willem?’ vroeg ik.

‘Achtergebleven voor zijn werk,’ antwoordde mijn kortaf. Ik keek haar vragend aan.